

مدیریت سرمایه‌ها و دارایی‌های نامشهود سازمان

(مدل‌ها، یافته‌ها و شاخص‌های سنجش)

دکتر غلامعلی طبرسا

(دانشیار دانشگاه شهید بهشتی)

دکتر آرمان احمدی زاد

(استادیار دانشگاه کردستان)

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۹	فصل اول: سیر تحول و روند مدیریت سرمایه‌ها و دارایی‌های نامشهود سازمان
۱۰	مقدمه
۱۵	تاریخچه سرمایه‌های فکری
۱۶	مفهوم سرمایه فکری
۲۲	سرمایه انسانی
۲۴	سرمایه ساختاری و سازمانی
۲۵	سرمایه رابطه‌ای و مشتری
۲۸	سرمایه سیستمی
۳۲	خلاصه و نتیجه‌گیری
۳۳	سؤالات برای بحث و خودآزمایی
۳۵	فصل دوم: مدل‌های مدیریت سرمایه‌های فکری و ناملموس
۳۶	مقدمه
۳۷	مدل‌های مدیریت سرمایه‌های فکری
۳۹	مدل بونتیس
۴۰	مدل یوهانسون
۴۲	مدل پنا
۴۴	مدل گونلاگسدوتیر
۴۶	مدل ژو و فینک
۴۷	مدل بوزبورا
۴۹	مدل چو و همکاران

۵۶	مدل یوهانسن و همکاران
۵۷	مدل تورس
۵۹	مدل بوکستین
۶۰	مدل سانچز
۶۱	مدل رودز و میهالیج
۶۲	مدل جیا
۶۴	مدل جاردن و مارتوس
۶۶	مدل چن و همکاران
۶۷	مدل لی
۶۸	مدل کمپبل و عبدالرحمن
۶۸	مدل رمضان
۷۰	شاخص‌های اندازه‌گیری
۷۴	روش‌های ساخت استاندارد
۸۲	مطالعه‌های تجربی در حوزه‌ی سرمایه‌های فکری
۸۴	یافته‌های مطالعات و تحقیقات خارج از کشور
۹۲	مطالعات داخل کشور
۱۰۲	خلاصه و نتیجه‌گیری
۱۰۵	فصل سوم: حسابداری سرمایه‌های نامشهود و انسانی سازمان
۱۰۶	مقدمه
۱۰۷	سیر تحول حسابداری منابع انسانی
۱۰۹	اهداف حسابداری منابع انسانی
۱۱۲	سیر توسعه حسابداری منابع انسانی
۱۱۶	چالش‌های پیش روی حسابداری منابع انسانی
۱۱۷	سنجش ارزش اقتصادی منابع انسانی
۱۲۸	خلاصه و نتیجه‌گیری
۱۲۹	برای بحث و خودآزمایی

۱۳۱	فصل چهارم: مدیریت دانش و دارایی‌های نامشهود
۱۳۲	مقدمه
۱۳۳	مدیریت دانش و نقش آن در عصر حاضر
۱۳۸	هرم دانش
۱۴۱	انواع دانش در سازمان
۱۴۴	فرآیند مدیریت دانش سازمانی
۱۴۵	سیستم مدیریت دانش سازمانی
۱۵۴	آمادگی سازمان‌ها برای بکارگیری دارایی‌های نامشهود
۱۵۶	مدل بلوغ قابلیت مدیریت دانش
۱۵۹	آمادگی و بلوغ سازمان برای پیاده‌سازی مدیریت دانش
۱۶۲	مدیریت دانش و کار تیمی
۱۶۴	مدیریت دانش و تکنولوژی
۱۶۵	دانش و یادگیری تیمی
۱۶۷	رویکرد سیستمی به مدیریت دانش
۱۶۸	ویژگی‌های واحدها
۱۷۱	ویژگی‌های روابط بین واحدها
۱۷۱	ویژگی‌های دانش
۱۷۲	پیمادهای مدیریت دانش
۱۷۳	خلق دانش
۱۷۴	حفظ و سازماندهی دانش
۱۷۴	انتقال و به اشتراک‌گذاری دانش
۱۷۶	تجارب و تحقیقات عملی و کاربردی در زمینه مدیریت دانش
۱۷۶	نمونه‌هایی از مطالعات غیر ایرانی
۱۷۹	نمونه‌هایی از مطالعات ایرانی
۱۸۶	خلاصه و نتیجه‌گیری
۱۸۷	سؤالات برای بحث و خودآزمایی

۱۸۹	فصل پنجم: هوشمندی تجاری و نقش سرمایه‌های نامشهود سازمان در آن
۱۹۰	مقدمه
۱۹۱	هوشمندی تجاری و ابعاد آن
۱۹۴	تعریف هوشمندی تجاری
۱۹۵	ارتباط هوشمندی تجاری و مدیریت دانش
۱۹۶	چرایی نیاز شرکت‌ها به هوشمندی تجاری
۱۹۹	اجزا و مهارت‌های لازم برای ارتقای هوشمندی تجاری
۲۰۱	اهمیت استراتژیک هوش تجاری در تصمیمات سازمان
۲۰۲	عوامل مؤثر بر هوش تجاری سازمان
۲۰۴	خلاصه و نتیجه‌گیری
۲۰۵	سوالات برای بحث و خودآزمایی
۲۰۷	فصل ششم: نوآوری سازمانی و کارکنان دانشی
۲۰۸	مقدمه
۲۰۸	مفهوم نوآوری
۲۱۱	لزوم نوآوری
۲۱۳	سطوح نوآوری
۲۱۶	الگوهای نوآوری
۲۲۰	عوامل مؤثر بر شکل‌گیری فرآیندهای نوآوری
۲۲۴	ابعاد نوآوری در سازمان
۲۲۵	موفقیت در نوآوری
۲۲۶	نقش مدیران در موفقیت نوآوری
۲۳۳	نقش کارکنان در نوآوری
۲۴۲	جایگاه ایران در نوآوری
۲۴۳	فاکتور انسانی: محرک اصلی نوآوری
۲۴۷	خلاصه و نتیجه‌گیری
۲۴۸	سوالات برای بحث و خودآزمایی
۲۵۱	منابع

پیشگفتار

سیر توسعه و تحول علم مدیریت همانند بسیاری از علوم دیگر خیره کننده و هیجان آور است به گونه‌ای که دست اندرکاران این حوزه اعم از دانشگاهیان و مدیران را بیش از پیش مجذوب خود نموده است. به رغم جایگاه و تأثیر ویژهی رخدادهایی نظیر انقلاب صنعتی، اختراع ماشین‌های محاسب و رایانه و حتی بروز و ظهور فناوری اطلاعات که هر یک به نوبه خود آثار شگرف بر مدیریت داشتند شاید بتوان بزرگترین عامل این تغییر و تحولات را به رشد و توسعه و بالندگی سرمایه‌های انسانی یا همان اصلی‌ترین دارایی‌های نامشهود سازمان نسبت داد.

با مروری کوتاه بر سوابق، چنین می‌توان بیان نمود که در اوایل شکل‌گیری مدیریت به صورت حرفه‌ای که به حدود یک قرن قبل باز می‌گردد سرمایه‌های فیزیکی و مادی به عنوان مؤلفه کلیدی موفقیت سازمان‌ها شناخته و در نظر گرفته می‌شدند و به تبع آن تمامی سعی و تلاش مدیران در دستیابی به منابع فیزیکی ارزان و پایدار برای تحقق اهداف معطوف بود. با گذشت زمان، انسان از حیث تأمین نیازهای روحی و روانی با هدف دستیابی به بهره‌وری و سودآوری نیز مورد توجه قرار گرفت لکن در دوره معاصر وجود سرمایه‌های انسانی و به تعبیر دیگر کارکنان دانشی که در زمره دارایی‌های نامشهود سازمان طبقه‌بندی می‌شوند به عنوان علت تامه موفقیت سازمان‌ها، جایگاه خود را جلوه گر نمود. انفجار فزاینده نوآوری حیرت آور و توسعه مستمر آن به گونه‌ای که دامنه شمول آن از تغییر و تحول در حوزه‌ی دانش ژنتیک تا هوا و فضا را در بر می‌گیرد همگی مدیون قوای فکری و دانشی انسان به عنوان اصلی‌ترین عامل ایجاد ارزش و خلق مزیت رقابتی پایدار است. به همین دلیل است که اگر در گذشته جنگ برای فتح سرزمین بسیار رایج و دیده می‌شد که از آن به عنوان «جنگ سخت» یاد می‌شود امروزه این جنگ به «جنگ نرم» تغییر وضعیت یافته است و از آن تحت عنوان جنگ برای فتح استعدادها یاد می‌شود. این تغییر رویکرد همانا تغییر در سبک و الگوهای مدیریت را به همراه داشته است بگونه‌ای که مدیریت از جنبه‌ی سخت آن یعنی ابزار و فنون به بعد نرم یعنی سرمایه‌های نامشهود تغییر وضعیت داده است. بنابراین در دوره معاصر دستیابی به خلاقیت، نوآوری و ایجاد برساخته‌ی نوین از طریق اتکا به سرمایه‌های نامشهود سازمان

در دستور کار قرار دارد. به رغم پذیرش این اهمیت باید اذعان نمود که هنوز تلاش‌ها برای تعیین ارزش‌داری‌های نامشهود سازمان و شناسایی نقش آن در خلق ارزش کافی و اقناع‌کننده نیست. بر این اساس کتاب حاضر با هدف پر کردن این خلاء و لو با تأثیر اندک، توجه به نقش‌داری‌های نامشهود و چگونگی احتساب ظرفیت‌های این‌داری را در قالب مدل‌ها، یافته‌ها و شاخص‌های سنجش هدف قرار داده و امید است که با تلاش‌های علمی‌اندیشیدن در حوزه سازمان و مدیریت غنی‌تر شود.

کتاب حاضر که مخاطب اصلی آن دانشجویان تحصیلات تکمیلی در رشته مدیریت و مدیران سازمان‌های دولتی، خصوصی، خیریه اعم از خدماتی و تولیدی است در شش فصل تنظیم شده است که فصل اول به سیر تحول و روند مدیریت سرمایه‌ها و داری‌های نامشهود سازمان از حیث تاریخچه می‌پردازد. در فصل دوم مدل‌های مدیریت سرمایه‌های فکری و ناملموس آن معرفی شده است و در فصل سوم چگونگی محاسبه ارزش‌داری‌های انسانی از طریق حسابداری سرمایه‌های نامشهود و انسانی سازمان مورد بررسی قرار گرفته است. مدیریت دانش و ارتباط آن با داری‌های نامشهود سازمان در فصل چهارم و مقوله هوشمندی تجاری و نقش سرمایه‌های نامشهود در آن، در فصل پنجم در کانون توجه قرار گرفته است. نوآوری سازمانی و کارکنان دانشی نیز در فصل ششم بررسی و معرفی شده است. از آنجا که کتاب حاضر خالی از نواقص و کاستی علمی نیست مایه مباهات و خوشحالی است که خوانندگان نظرات اصلاحی خود را به نحو مقتضی اعلام تا در چاپ‌های بعدی اعمال و اصلاحات لازم به عمل آید.

دکتر غلامعلی طبرسا

دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

G_Tabarsa@Sbu.ac.ir

دکتر آرمان احمدی زاد

استادیار دانشگاه کردستان

A.Ahmadizad@uok.ac.ir